

СУ "Св. св. Кирил и Методий" - гр. Рудозем, обл. Смолян

4960, гр. Рудозем, ул. "Хан Аспарух" №1, тел:0306/5-36-40, e-mail: sou_rudozem2007@abv.bg

Утвърдил:

Директор:

Сийка Кирякова

МЕХАНИЗЪМ

ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ

В СУ „СВ. СВ КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ ГР. РУДОЗЕМ

2026/2027

Настоящият документ е разработен на основание Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, утвърден със заповед № РД 09-5906 / 28.12.2017 на Министъра на образованието и науката.

2026/2027

I. ИЗМЕРЕНИЯ НА НАСИЛИЕТО МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

Насилието между учениците в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление с дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на тези, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват.

Насилието между учениците в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на тези, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват. Българската дума, която отговаря най-точно на явлението е „тормоз“ (“bullying”).

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.

Какво е насилие? „Насилие“ над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.	Какво е тормоз? Тормозът, независимо от това как се упражнява, е много сериозно, оставащо травматични следи действие, защото тормозеният не може да се защити със собствени усилия. Тормозът не спира от само себе си, без външна намеса
Физическо насилие е „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето“.	Физически тормоз , например, блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
Психическо насилие „са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника,	Психичен тормоз , например, подмятане, подиграване, закачане, обиди, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на лични вещи, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене; словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят

попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда”.	детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите.
Сексуално насилие е използването на дете за сексуално задоволяване. Сексуалното насилие и злоупотреба над дете според определението на СЗО е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото”.	Сексуален тормоз - представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унижителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.
Пренебрегване е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.	Кибернасилие и Кибертормоз – насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства. Включват създаване и разпространение на обидни, заплашителни и подигравателни материали, снимки и текстови съобщения, които уронват достойнството на детето или го унижават; снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозаписи без негово съгласие, крадене на самоличност / профили, обиди, разпространяване на слухове в социалните мрежи и др.

По – голяма част от ситуациите на тормоза могат да бъдат овладени от учителите, а някои – от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае

за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват.

Ако се касае просто за приятелска игра, учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз, е необходимо да се предприемат съответните стъпки, описани в механизма.

Според чл. 7 ал. 1 и ал. 2 от Закона за закрила на детето всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

II. ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА

1. Принципи, ценности, философия

Основен принцип при изграждането на училищна политика за противодействие на тормоза в СУ „Св. св. Кирил и Методий“ - гр. Рудозем е прилагането на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на сигурна училищна среда. Изграждането на защитна мрежа поставя ясни граници за формирането на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз в училище.

Цялостната политика се реализира на равнище училище и равнище клас, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция.

Превенцията на насилие и тормоз включва комплекс от мерки, които имат за цел ограничаване на предпоставките и рисковите фактори допринасящи за насилието.

Интервенцията включват отговора на институцията при възникнали ситуации на насилие и тормоз. Това са последователни действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на насилие, тормоз и криза, и се реализират като отчитат индивидуалните потребности на всяко дете, въввлечено пряко или косвено в ситуацията, като се прилага принципът, но най-добрия интерес на детето.

2. Разработване на мерки за реализиране на сигурна образователна среда

2.1 Създаване на координационен съвет

Със заповед на Директора на училището се създава **Училищния координационен съвет**, който да планира, проследява и координира усилията за справяне с училищния тормоз. Съветът се ръководи от зам.-директора и включва учители, ученици и родители.

2.2 Оценка на ситуацията.

Оценката на тормоза в училище се организира от ръководството със съдействието на Училищния координационен съвет в средата на месец октомври с цел описание на следното: до колко са запознати заинтересованите страни с темата за насилие и тормоз? Какви видове и форми на насилие и тормоз има в училище? Колко често те се повтарят? Къде най-често се случва? Кои са участниците? Как се реагира до момента? Какво следва да се предприеме за да бъде реакцията ефективна?

Провежда се чрез анкета от педагогическите съветници със съдействието на класните ръководители в началото на учебната година - втората седмица на м. Октомври и към края на учебната година – месец май-юни след приключване на учебния процес за съответния образователен етап. Резултатите се обработват в десетдневен срок от Педагогическия съветник и Училищния координационен съвет. След обобщаване на резултатите от изследването, педагогическите съветници запознават педагогическия персонал на училището с оценката на проблема на Педагогически съвет.

2.3 Изготвяне на план за превенция и интервенция на насилието и тормоза

В началото на учебната година УКС изготвя план за противодействие на училищния тормоз. Този план съдържа описание на всички дейности по превенция и интервенция на равнище клас и училище. Той е със срок една учебна година и се ревизира и актуализира всяка учебна година.

2.4 Планиране/актуализиране на дейности по превенция

2.4.1. Дейности по превенция на равнище институция

- Актуализиране на етичен кодекс на училищната общност
- Създаване на единни училищни правила
 - Изработване на правила на поведение и ценности от всеки клас
 - Обобщаване на правилата на ниво институция и вписване в ПДУ
- Внасяне на промени в ПДУ при необходимост /при необходимост от актуализация /
- Запознаване на цялата училищна общност с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза.
- Подобряване на системата за дежурства с оглед недопускане на насилие и тормоз
- Повишаване квалификацията на педагогическия персонал за работа с програмите за превенция и справяне с насилие и тормоз.
- Информиране и актуализиране на информацията за наличните ресурси в общността – съществуващи услуги и програма за превенция.

2.4.2. Дейности по превенцията на равнище клас

- Всяка паралелка заедно с класния ръководител изработва общи правила на поведение в училище. Описано като първа стъпка в 2.4.1
- Обучителни дейности – целта е да се създаде пространство, в което да се говори открито за насилието и тормоза и да се формират при децата нагласи за социални умения, толерантност, емпатия, решаване на конфликти и др.
 - в час на класа класният ръководител и/или педагогическият съветник запознава учениците със същността и видовете тормоз между учениците;
 - в часа на класа всеки класен ръководител използва формите на групова работа, дискусия, решаване на казус, споделяне на опит за разясняване на проблема;
- Класните ръководители провеждат тематични родителски срещи /когато е необходимо/.
- Използване на подход, ориентиран към децата, на подход за работа с връстници.

2.5 Дейности по интервенцията

2.5.1 Дейности по интервенцията на равнище институция

- Създава се единен регистър за описване на ситуации;
- Всяка ситуация се описва в регистъра от учители/служителя, който я е наблюдавал с цел проследяване развитието на случая във времето и планиране на подходяща интервенция. Регистъра представлява кратко описание на всяка ситуация, кога се е случила, кои са участниците и какви мерки са били предприети. В СУ "Св.св.Кирил и Методий" - гр.Рудозем регистъра стои на видно място в учителската стая.
- При по тежките прояви на тормоз отговарящи на ниво две и ниво три от класификацията по Приложение 1 от задължителната документация, случаите се описват в дневник за водене на случай.
- Дневника се съхранява при педагогическия съветник. Дневникът със случаи се създава единствено за целите на анализа и планирането на цялостна училищна политика за превенция и интервенция на насилието и тормоза в училище. В него се документират единствено ситуацияите, съответстващи на нива две и три според приетата класификация (Приложение 1), при които е необходима и намесата на координационния съвет. В Дневника със случаи, съдържа следната информация: дата; клас, участници, вид насилие и ниво, какво е предприето като действия (интервенция), подпис на служителя. На базата на вписаните ситуации,

координационният екип извършва оценка на риска. Екипът е отговорен за анализа и разпознаването на ученици, които участват и се въвличат в ситуации на тормоз, без значение дали извършват проявите или са пострадали от насилието. Анализът е подчинен на цели за извеждане на необходимост от индивидуална работа по случай с ученик, който се намира в ситуация на риск. Екипът създава процедура за откриване и работа по случай в училище.

- Инициране на работа по случай, включително насочване към други служби. При случаи от трето ниво, както и по преценка при случаи от второ ниво, незабавно се уведомява Дирекция „Социално подпомагане“ – Отдел „Закрила на детето“ и/или полицията. Уведомените институции започват проверка на сигнала по реда на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция, в който следва да се включи представител на институцията. Индивидуална работа по случай с дете се осъществява интегрирано от мултидисциплинарен екип. При становище от координационния съвет в училището за инициране на работа по случай или ако не се свика Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция, психолога следва да иницира работа по случай с детето в училище.

Всеки служител в училището е длъжен при установяване на случай на насилие и тормоз незабавно да уведоми директора.

2.5.2 Дейности по интервенцията на равнище клас

Прекратяване на ситуация на насилие и тормоз. Задължение на всеки учител/служител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел, като:

- В случай на физически тормоз учениците трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно;
- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията;
- Важно е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.
- „Подходът за възстановяване на щетата“. Той се прилага от класният ръководител или педагогическия съветник.

- Учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, показва ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че хората правят грешки, които следва да бъдат поправени, без да се налагат наказания;
 - Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си. С това негово решение трябва да се съгласи и потърпевшият от тормоза ученик;
 - Класният ръководител изслушва ученика, упражнил тормоза в отсъствието на потърпевшия ученик;
 - След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на учениците и дава обратна връзка;
 - Класният ръководител може да потърси съдействие и от другите учители и от педагогическият съветник, който също може да подпомогне работата на учителя като наблюдава ученика във взаимоотношенията му с другите ученици и даде насоки за действията и мерките, които учителят да предприема при необходимост.
 - Класният ръководител уведомява родителите за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията;
 - Разговорът се провежда в партньорски взаимоотношения, като се предоставя отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки;
 - Родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и negliжирането на другия ученик от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;
- Съвместни действия между класен ръководител и педагогически съветник
 - Използване на посредник при разрешаване на конфликти
 - Провеждане на тематични родителски срещи

3. Работа с родители

Включването на родителите е важна част от реализирането на цялостната политика и важно условие за нейната ефективност. Съгласно училищната политика родителите се привличат като партньори в дейностите по превенция и интервенция.

- Партньорство с родителите за съдействие по превенция

- Партньорство с родителите в случаи на интервенция – във всички случаи е необходимо родителите на участващите в ситуацията на насилие и тормоз деца да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от институцията действия за разрешаване на ситуацията.
- Когато не съдействат родители – в случай, че родителя не съдейства или по някакъв начин възпрепятства действията на училището, учителя следва да се обърне към координационния съвет и случая да се обсъди.

4. Ресурсна обезпеченост

4.1 Ръководството на институцията е необходимо да осигурява

- Ежегодно обучение на служителите по теми, свързани с насилие и тормоз
- Обучени специалисти за интервенция в ситуация на тормоз
- Информация, материали по темата за наличието на тормоз, информация за наличните ресурси в общността и др.

4.2 Министерството на образованието и науката е необходимо да осигурява :

- Проучване на необходимостта от повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с тормоза в образователната система
- Обучение чрез включване на тематични области, свързани с насилието и тормоза, в Националната програма за квалификация, посредством оперативни програми и др.